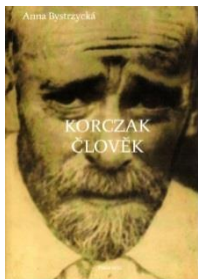

Bystrzycká, A. (2012). *Korczak člověk*.

Praha: Vydavatelství Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

Monografie je postavena na základech autorčina studia, zejména pak v doktorském studijním programu na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Pod vedením školitelky doc. PhDr. Naděždy Pelcové, CSc. úspěšně v roce 2008 obhájila dizertační práci na téma Filosofie Janusze Korczaka. Mgr. Anna Bystrzycká, Ph.D. vystudovala v Bratislavě a Varšavě evangelickou teologii, působila jako farářka a přednášela na Ostravské univerzitě na katedře křesťanské výchovy.

Monografie je dílem svým obsahem jedinečným. Struktura svědčí o autorčině poznání osobnosti Janusze Korczaka, kterého představuje jako lékaře, spisovatele, vychovatele, psychologa, sociologa, humanistu, filozofa a zastávce práv dítěte. Východiskem Korczakovy filozofie výchovy je člověk, dítě a jeho proměna v lidskou bytost. Publikace je členěna do šesti celků:

1. Janusz Korczak jako legenda. Legenda a omyly kolem Korczaka
2. Důstojnost člověka a právo dítěte na úctu – dva pilíře Korczakovy filozofie výchovy
3. Krása, samota, stigma, život a bible a jejich význam ve filozofii výchovy
4. Práva dítěte
5. Psané slovo jako filozofie výchovy
6. Vychovatel

Některé z uvedených okruhů, třetí, čtvrtý a šestý, jsou účelně členěny na podkapitoly s jednou úrovní podřízenosti. Tak se čtenář může v textu lépe orientovat.

V první kapitole se A. Bystrzycká zabývá otázkou, zda a do jaké míry Korczak působí jako legenda, což vede k jeho zbožňování a kritizování. A to může přinášet v interpretaci Korczakova díla mnohé omyly. Lze však podotknout, že legenda může čtenáře inspirovat. Pojetí Janusze Korczaka coby legendy autorka dokumentuje citacemi a odkazy, ovšem také je vyvrací a uvádí Korczakovu osobnost, jeho dílo a odkaz na pravou míru.

Ve druhé kapitole autorka upozorňuje na dva pilíře Korczakovy filozofie výchovy, kterými jsou důstojnost člověka a právo dítěte na úctu. Korczak jako filozofující pedagog svým svěřeným dětem dobře rozuměl a výchovu chápal jako respektování lidské důstojnosti, ponořené v etickém jednání. Jde o důstojnost, o kterou dítě má dokázat pečovat. Vše je dobře doloženo s odkazem na vhodně vybranou literaturu.

Třetí, substrukturouvanou kapitolu, autorka zaměřila do estetické a etické oblasti života v působnosti Janusze Korczaka. Rozvíjí pojmy krása, samota, stigma a bible, s nimiž Korczak, původní profesí lékař, teoreticky znalý, uměl prakticky zacházet v každodenní vychovatelské práci s dětmi. Je tedy autorkou rozvedeno, proč s těmito pojmy Janusz Korczak zacházel v jejich významech a proč jsou důležité v různých aspektech lidské existence, porozumění životu a způsobu života židovských dětí, nesoucích znamení opovržení, pásku s hvězdou Sionu, nacisty povinně Židům nařízenou. Těmto pojům se autorka věnuje i na příkladech

životopisů významných lidí, též podaných v Bibli a taktéž důležitých. Vychovatel a život jsou dva partneři v životě dětí.

Ve čtvrté kapitole Mgr. A. Bystrzycká, Ph.D. představuje Janusze Korczaka coby zastánce práv dítěte. Korczak nachází a vyjmenovává základní práva dítěte: mít rodiče a svá práva uzákoněna, právo na radost, smutek, právo dítěte na dnešní den, právo dítěte na to, aby bylo tím, čím je, také právo na soud, zejména dětský soud. Korczakovi jde o právo dítěte na spravedlnost a úctu. Autorka pracuje s odkazy a cituje literaturu, zejména knihy, které Janusz Korczak napsal.

V páté kapitole se autorka zabývá významem literárního díla Janusze Korczaka. Korczak spojuje činnost lékaře a pedagoga, vychovatele svého druhu, organizátora svérázného pojetí dětských domovů. A k tomuto spojení přistupuje významná činnost literární, kterou autor vstupuje mezi průkopníky moderní literatury pro děti a mládež, též však je autorem odborné literatury obecně pedagogické i literatury sociálně pedagogické. Korczak věřil ve výchovné praxi v psané slovo. Myšlenka, která je napsaná, je víc promyšlená. Měl velkou úctu vůči slovu, jak mluvenému, tak psanému a nesnášel fráze.

Šestou, logicky strukturovanou kapitolu autorka věnuje Korczakovi jako vychovateli. Korczak byl absolventem studia lékařství se zaměřením na pediatrii. Postupně se soustředil na problematiku dětí opuštěných a fyzicky a citově zanedbaných. Pedagogiku chápe nikoli jako vědu toliko o dítěti, ale vědu o člověku. Korczakova kniha *Jak milovat dítě* představuje vychovatele, který působí svou osobností a svým charakterem. Jeho literární dílo jakoby mělo druhořadý význam. Co spojuje povolání lékaře a vychovatele, je stanovení diagnózy a účinné terapie. Východiskem je psychologie dítěte a sociální prostředí. Mgr. A. Bystrzycká, Ph.D. píše o úkolech a cílech výchovy, tak jak je Korczak chápal, uplatňoval a popsal. Ten spatřuje dítě jako vychovatele vychovatelů. Dítě, které je jako osobnost autenticky neopakovatelné a tvoří neopakovatelné autentické situace. Korczak strávil třicet let v Domově sirotků, který vedl až do deportace do Treblinky v roce 1942. Jeho odkazem je procítění vzájemné úcty a vzájemného úžasu ve vztahu vychovatele a dítěte.

Je nezbytné zmínit se o jazykové stránce textu. Autorka vypovídá o tématu se znalostí polského jazyka a přibližuje Korczaka člověka v autentických ukázkách z jeho literárního díla a zdařile jim dává českou podobu. Janusze Korczaka lze právem pokládat za významnou postavu sociální pedagogiky a jeho dílo jako inspirující literární odkaz. Spis Mgr. Anny Bystrzycké, Ph.D. je obohacen bohatými přílohami, kde zaujímá významné místo životopis Janusze Korczaka - Henryka Goldszmita (1878 – 1942) a přehled jeho literárního a publikačního díla v období 1896 až 1942. Příloha dále obsahuje ukázky, které z polštiny autorka přeložila. Svě místo zde má i obsáhlý seznam literatury, vysvětlivky zkratk a jmenný rejstřík.

Mgr. Anna Bystrzycká, Ph.D. tímto dílem obohacuje svět pedagogiky, zejména sociální pedagogiky. Knihu *Korczak člověk* lze přijmout pro její přínos oboru zabývajícího se studiem osobnosti Janusze Korczaka. Recenzentovi nezbyvá, než autorce poděkovat a přát, aby se jí dařilo Korczakův odkaz šířit nejen u nás, ale i mimo hranice České republiky, což ostatně svými na popularizaci osobnosti Janusze Korczaka zaměřenými aktivitami naplňuje.

Antonín Bůžek

Sdružení zastánců dětských práv – Česká sekce DCI